

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum huiusmodi passiones fuerint in Christo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

erige, quia uidelicet, cum aliquis est uirtuosus uirtute fortitudinis, passio ire electionem uirtutis sequens facit ad maiorem promptitudinem actus: si autem præcederet, uirtutis modum perturbaret.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod perfecta ratio laudabilis, & uituperabilis consistit in uoluntario, unde id quod minuit de ratione uoluntarij, diminuit rationem laudabilis in bono, & uituperabilis in malo. Passio autem præcedens electionem diminuit rationem uoluntarij, & ideo laudem boni actus, & uituperium mali diminuit: sed passio sequens est signum magnitudinis uoluntarij, ut dictum est, unde sicut in bono addit ad laudem, ita in malo ad uituperium. Ille autem ex passione peccare dicitur, in quo passio inducit ad electionem peccati. Qui autem ex electione peccati uirtu-
tationem peccati incidit, non dicitur ex passione peccare, sed cum passione. Verum est ergo, quod ex passione agere diminuit, & uirtutum: sed cum passione agere potest utrumque augere.

AD SECUNDVM dicendum, quod motus uirtutis, qui consistit in perfecta uoluntate, non potest esse sine passione, non quia uoluntas ex passione dependat, sed quia in uoluntate perfecta in natura passibili ex necessitate passio sequitur.

AD TERTIVM dicendum, quod in opere uirtutis est necessaria & electio & executio. Ad electionem autem requiritur discretio, ad executionem promptitudo. Non autem determinatum est, requiritur promptitudo. Non autem requiritur multum, ut homo actualiter in executione operis existens multum circa opus meditetur: hoc enim ut Avicenna dicit in sua Metaphysica, potius officeret quam prodesset, sicut patet in citharedo qui multum impediretur si ad tactum singularium chordarum cogitationem apponeret, & similiter scriptor si in formatione singularium literarum cogitaret. Et inde est, quod passio electionem præueniens impedit actum uirtutis in quantum impedit iudicium rationis, quod necessarium est in eligendo: postquam uero puro iudicio rationis iam electio est perfecta, passio sequens plus prodest quam noceat: quia si in aliquo turbet iudicium rationis, facit tamen ad promptitudinem executionis.

Et per hoc patet solutio ad quartum.
AD QVINTVM dicendum, quod Deus & angeli non sunt susceptivi passionis, & ideo ex uoluntate perfecta in eis nulla passio sequitur: sequeretur autem, si passiones capaces essent. Et propter hoc ex quadam operum similitudine consuetudine locutionis humana in angelos usurpantur, non propter aliquam affectionem infirmitatum.

AD SEXTVM dicendum, quod illi qui habent uirtutes purgati animi, sunt aliquo modo immunes a passionibus inclinatis in contrarium eius, quod eligit uirtus, & iterum a passionibus inducentibus uoluntatem, non autem a passionibus uoluntatem consequentibus.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ad carnaliter dilectionis pertinet, si passio amoris dilectionem uoluntatis præcedat, non autem si sequatur: hoc enim ad feruorem pertinet charitatis, qui in hoc consistit, quod dilectio quæ est in superiori parte, sui uehementia usque ad permutationem inferioris partis redundat.

Et per hoc patet solutio ad octauum.

ARTICVLVS VIII.

Utrum passiones in Christo fuerint.

3. p. q. 15. art. 4. cap. 16. circa med. tom. 3.

OCCTAVO queritur, utrum huiusmodi passiones in Christo fuerint. Et uidetur quod non, quia secundum Augustinum 12. de Trinitate, omne agens est præstantius patiente: sed nullum creatum est præstantius anima Christi, ergo in anima Christi non potuit esse aliqua passio.

¶ 1. Præter. Secundum Macrobius, fortitudinis purgati animi est passiones ignorare, non vincere: sed Christus habuit maxime uirtutes animi purgati, ergo in eo huiusmodi passiones non fuerunt.

¶ 2. Præter. Secundum Damascum, passio est motus appetitiua per suspensionem boni, vel mali: sed in Christo non fuit suspensio, hæc enim ad ignorantiam pertinet, ergo in Christo non fuit aliqua passio animæ.

¶ 3. Præter. Secundum Augustinum, passio est motus animæ contra rationem: sed in Christo nullus motus fuit contra rationem, ergo in Christo non fuit aliqua passio animæ.

¶ 4. Præter. Secundum Augustinum, passio est motus animæ inferioris, sed in Christo nullus motus fuit inferioris, ergo in Christo non fuit aliqua passio animæ.

¶ 5. Præter. Christus quædam ad aliam non est angelis minoratus, sed solummodo quædam ad infirmitatem carnis: sed in angelis passiones non sunt, ut Augustinus dicit in 9. de Ciuitate Dei, ergo, nec in anima Christi fuerunt.

¶ 6. Præter. Christus fuit perfectior secundum animam, quam homo in primo statu: sed homo in primo statu habuit passionibus subiectus non erat, quia, ut dicit Augustinus in 9. de Ciuitate Dei, ad uitæ presentis pertinet infirmitas in quibuscumque bonis officijs, huiusmodi perpetui affectus: infirmitas autem in primo statu non fuit, ergo nec in Christo huiusmodi passiones fuerunt.

¶ 7. Præter. Secundum Augustinum, dolor est sensus diuisionis, vel corruptionis: sed in Christo, neque fuit sensus corruptio, neque diuisio, quia, ut dicit Hilarius, ab omni uim poenæ sine sensu poenæ: neque fuit in eo diuisio, vel corruptio, quia a summo bono nulla dependit, ergo in Christo non fuit dolor.

¶ 8. Præter. Vbi est eadem causa, & idem effectus, sed in corporibus sanctorum non erit aliqua passio propter hanc causam: quia erunt a somite separata, & animabus gloriosis unita, cum ergo hoc fuerit in corpore Christi, uideatur quod non potuerit esse in eo corporalis passionis dolor.

¶ 9. Præter. Nullus dolere, vel tristari, nisi de sui boni amissione, propter hoc enim, & malum est contrarium stabile, quia admittit bonum: sed bonum hominis est uirtus, hoc enim solo homo efficiatur bonus, ergo cum in Christo istud bonum ademptum non fuerit, in eo tristitia, vel dolor non fuit.

¶ 10. Præter. Secundum Augustinum 14. de Ciuitate Dei, cum dicitur, sentimus ab eo, quod nolentibus accidit, talis uoluntas tristitia est: sed in Christo nihil accidit, quod ipse noluerit, ergo in Christo passio tristitiae, vel doloris non fuit.

¶ 11. Præter. Nullus rationabiliter tristatur, vel dolere, nisi propter aliquam laesionem: sed sicut præbet Chrysostomus, nullus læditur, nisi a seipso, quod quidem sapientissimus, tristitia in eo non fuit.

¶ 12. Præter. Iesus pauere, & tædere, & mestus esse.

¶ 13. Præter. Augustinus dicit, quod recta uoluntas non solum inculpabilis, uerum laudabilis habet motum: hos: sed in Christo fuit recta uoluntas, ergo in eo isti motus fuerunt.

¶ 14. Præter. In Christo fuerunt defectus huius uitæ, qui perfectioni gratiæ non repugnant: sed huiusmodi passiones non repugnant perfectioni gratiæ, sed magis a gratia causantur, ut patet per Augustinum 24. de Ciuitate Dei: hi enim affectus de amore bono, & de sancta charitate ueniunt, ergo huiusmodi passiones in Christo fuerunt.

RESPON. Dicendum, quod passiones iste aliter sunt in peccatoribus, aliter in iustis, & perfectis, & in peccatis, aliter in Christo homine, aliter in primo homine.

mine & beatis. In Angelis enim & Deo omnino non sunt: quia vis appetitiva sensibilis in eis non est, cuius sunt motus huiusmodi passiones. Ad dictorum autem evidentiam sciendum est, quod huiusmodi passiones animi quatuor differentiis distingui possunt, secundum quam distinctionem magis vel minus proprie passionis rationem habent. Primo ex hoc, quod aliquis afficitur passione animi per id, quod est contrarium sive nocivum, vel per id quod est conveniens & proficuum: magis saluatur ratio passionis quando affectio sequitur ex nocivo quam si sequatur ex proficuo, propter hoc quod passio importat quandam transmutationem patientis a sua naturali dispositione in contrarium dispositionem. Et inde est, quod dolor & tristitia & timor, & alia huiusmodi passiones, quæ sunt respectu mali, habent rationem passionis magis quam gaudium & amor, & alia huiusmodi, quæ sunt respectu boni, quamvis in his ratio passionis saluetur, secundum quod cor per huiusmodi dilatur vel accenditur, vel qualitercumque disponitur aliter quam sit eius communis dispositio. Unde ex huiusmodi affectionibus, aliquem mori contingit. Secundo per hoc, quod passio totaliter est ab extrinseco, vel est ab aliquo principio intrinseco, magis tamen saluatur ratio passionis quam est ab extrinseco, quam quam est ab intrinseco. Ab extrinseco quidem est, quando passio subito concitatur ex occurssu alicuius convenientis vel nocivi. Ab intrinseco autem, quando ex ipsa voluntate passiones istæ causantur per modum, qui est dictus, & tunc non sunt subite, cum sequantur iudicium rationis. Tertio ex hoc, quod aliquid vel totaliter transmutatur, vel non totaliter. Quod enim aliquando alteratur & non totaliter transmutatur, non ita proprie pati dicimus, sicut quod totaliter in contrarium transmutatur: magis proprie dicimus hominem pati infirmitatem, si totum corpus eius infirmetur, quam si morbus accidat in aliqua eius parte. Tunc autem totaliter homo per huiusmodi affectus transmutatur, quando non solum in appetitu inferiori, sed etiam ad se & superiorem. Quando vero in solo appetitu inferiori sunt, tunc homo immutatur eis quasi secundum partem. Unde sic dicuntur proprie passiones, primo autem modo passiones. Quarto per hoc transmutatio est remissa vel intensa. Remissa, si transmutationes minus proprie passiones vocantur, unde Damascenus dicit in 3. libro, non omnes motus passivi passio vocantur, sed qui sunt vehementiores, & in sensum procedentes: qui enim sunt parvi & insensibiles, non sunt passiones. Sciendum est ergo, quod in hominibus in statu viæ, si sunt peccatores, sunt passiones respectu boni & respectu mali non solum preiuste, sed subite & intense & frequenter & precepe. Unde dicitur passiones sectatores in 1. Ethic. In iustis vero nunquam sunt perfectæ: quia ratio in eis nunquam deditur a passionibus. Sunt tamen vehementes in imperfectis sed imperfectis sunt debiles, inferioribus viribus per habitum virtutum moralium refrigeratis: habent tamen passiones, non solum pravitas, sed subitas: & non solum respectu boni, sed respectu mali. In beatis vero, & in homine in primo statu, & in Christo secundum statum infirmitatis, huiusmodi passiones nunquam sunt subite: eo quod propter perfectionem boni in eis inferiorum virium ad superiores nullus motus exurgit in appetitu inferiori, nisi secundum dictamen rationis. Unde dicit Damascenus in 3. libro, non precedebant in domino voluntatem naturalem: sed volens effici, volens immutari, & similiter intelligendum est de beatis post

A resurrectione, & de hominibus in primo statu: sed hoc interest, quod in Christo non solum fuerunt passiones respectu boni, sed respectu mali: habebat enim corpus passibile, & ideo ex imaginatione nocivi naturaliter passio timoris, & tristitia, & huiusmodi in eo poterant esse. Sed in primo statu, & in beatis non potest esse apprehensio alicuius, vel nocivi: & ideo in eis non est passio, nisi respectu boni, sicut amor gaudium, & huiusmodi, non autem tristitia, vel timor, aut ira, vel aliquid tale. Sic ergo concedimus veras passiones in Christo fuisse. unde dicit Augustinus 14. de Civitate Dei. Christus hos motus certissime dispensationis gratia ita cum voluit suscepit animo humano, sicut cum voluit factus est homo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod non oportet agens esse simpliciter præstantius patiente, sed solum quid, scilicet in quantum est agens. Et sic nihil prohibet obiectum animæ Christi esse ea præstantius, in quantum est actuum, & anima Christi aliquam habet passivam potentiam.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Augustinus 9. de Civitate Dei, circa hoc fuit contentio inter Stoicos, & Peripateticos, quæ tamen magis videbatur esse sicut vocem, quam secundum rem. Nam Stoici dicebant, huiusmodi passiones nullo modo esse in animo sapientis. Sapientem autem eum dicebant, qui perfectus est in virtutibus, quasi habens animi purgati virtutem. Peripatetici vero dicunt has passiones animi in sapientem cadere: sed moderatas ratione subiectas. Probat autem Augustinus ex cuiusdam Stoici confessione, quod Stoici volebant huiusmodi affectus subitos in animo sapientis esse, sine hoc tamen quod approbentur, vel quod eis consentiatur. Quos quidem, passiones non dicebant, sed quasi visa, vel phantasias. Unde patet quod sicut rem Stoici nihil aliud quam Peripatetici dicebant, sed erat tantummodo in verbis dissonantia: quia quod Peripatetici passiones nominabant, Stoici appellabant aliter. Sic ergo sicut Stoicorum sententiam Macrobius, & Plotinus dicunt passiones cum virtute purgati animi non esse, non quia non sint aliqui subiti motus passionum in huiusmodi virtuosus, sed quia nec rationem trahunt, nec adeo vehementes sunt, quod pacem multum perturbent, sicut quod Philosophus dicit in 7. Ethic. quod concupiscentiæ in temperatis non sunt fortes, sicut sunt in continentibus, quamvis in neutris ratio ad consensum trahatur. Vel potest dici, & melius, quod cum huiusmodi passiones ex bono, & malo oriuntur, distinguenda sunt sicut differentiam bonorum, & malorum. Sunt enim quedam bona, & mala naturalia, sicut cibis potus sanitas, vel ægritudo corporis, & alia huiusmodi. Quedam vero non naturalia, sicut divitiarum honores, & alia huiusmodi, circa quæ vita civilis versatur. Distingunt autem Plotinus, & Macrobius virtutes purgati animi contra virtutes politicas. Ex quo patet, quod virtutes purgati animi ponuntur in illis, quod totaliter sunt a civili conversatione remoti, sicut contemplationi sapientiæ vacantes. Et ideo in eis non sequuntur aliquæ passiones ex bonis, vel malis civilibus: non tamen sunt immunes ab illis passionibus, quæ sequuntur bona, vel mala naturalia.

AD TERTIUM dicendum, quod quicquid causatur ex debili causa, potest ex fortiori causa causari. Extimatio autem causata est fortiori causa ad excitandas passiones, quod suspicio. Unde Damascenus posuit illud minimum ex quo potest causari passio, per hoc datus intelligere, quod ex fortiori causa, fortius causatur.

Cap. 9. a me-
sio illius
tom. 5.

AD QVARTVM dicendum, qd fm August. 14. de Civit. Dei, impassibilitas dupliciter dicitur. Vno modo, fm quod priuat affectiones, quæ accidunt contra rōnem, & mentem perturbant. Alio modo, fm quod excludit omnem affectum. Accipitur ergo passio in prædicta auctoritate secundum quod primæ impassibilitati opponitur, non autem fm, quod opponitur secundæ, & sic solummodo in Christo fuit.

AD QVINTVM dicendum, qd in Christo fm animā intellectiuam fuit angelis superior, habuit tamē appetitum sensitiuum, secundum quem passiones ei inesse poterant quem angeli non habent.

AD SEXTVM dicendū, qd in primo homine fuerūt aliqua passiones, vt gaudiū, & amor quæ sunt respectu boni, nō autē dolor, vel timor quæ sunt respectu mali, & hæc ad præsentē infirmitatē pertinet, quā Adā non habuit, Christus autem voluntarie assumpsit.

AD SEPTIMVM dicendū, qd in Christo fuit verale sio corporis, & verus sensus lesionis: ipse. n. fm diuinitatē est summū bonū cui nihil subtrahi pōt, non autem fm corpus. Verbum autē Hilarij, vt qdam dicunt, postmodū est ab ipso retractatum. Vel pōt dici, quod ideo dici Christū sensum pœnæ non habuisse, non quia pœnā non sentierit, sed quia sensus iste non peruenit vsque ad rationem immutandā.

AD OCTAVVM dicendū, qd ex hoc ipso, qd anima glorificata est fm cōmūnem cursum, corpus ei vnitum gloriosum efficitur, & impassibile lesionis. vnde dicit Aug. in epistola ad Dioscorum. Tam potenti natura Deus fecit animā, vt ex eius plenissima beatitudine, quæ in fine tēporum sanctis pmititur, redūderet in inferiorē naturā, quod est corpus, non beatitudo quæ fruentis, & incorruptionis vigor. Sed Christus in sua potestate habens animam suam, & corpus, propter virtutē diuinitatis ex quadam dispensatione, & habebat in anima beatitudinē, & incorpore passibilitatem, verbo permittere corpori id, quod est sibi proprium, vt Damasc. dicit. vnde singulare fuit in Christo, vt ex plenitudine beatitudinis animæ non redundaret gloria in corpus.

AD NONVM dicendū, quod bonū hominis. Stoici non appellabant nisi illud, quo homines boni dicuntur, scilicet virtutes animi. Reliqua vero sicut corporalia, & ea quæ sunt fortunæ exterioris, non appellabant bona: sed commoda, quæ tamen Peripatetici bona appellabant, sed minima: virtutes autem maxima bona. Quæ differentia non erat, nisi secundum nomina. Sicut enim ex minimis bonis secundum Peripateticos, ita ex commodis secundum Stoicos aliqui motus in animo sapientis oriuntur, licet non rationem perturbantes. Et sic nō est verum, quod in animo sapientis ex solo defectu virtutis possit tristitia oriri.

AD X. dicendū, qd quāuis latio corporis in Christo non fuerit nolente ratione, fuit tamen contra appetitum sensualitatis, & sic fuit ibi tristitia.

AD XI. dicendū, quod Chryostomus loquitur de latione qua aliquis efficitur miser: qua scilicet priuatur bono virtutis. Non autē ex sola tali latione passio tristitiæ in sapientem oritur, vt dictum est. vnde ratio sequitur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum doloris passio fuerit in anima Christi, quantum ad superiorem rationem.

NONO queritur, vtrum passio doloris fuerit in aia Christi quantum ad superiorem rationē. Et

videtur quod non. Tunc enim homo conturbaretur & a passione deduci, quando commotio passionis vsque ad rōnem pertingeret: perturbaretur autē & a passione deduci, nō est aliquid sapientis. cū ergo Christus fuerit sapiētissimus, videtur quod in ipso dolor vsque ad superiorem rationem non peruenit.

¶ 2 Præt. Vnaquæque potentia delectari dicitur secundum conuenientiam proprii obiecti. ergo & dolor alicui potentia attribui non debet, nisi propter nocumentum quod accidit ex parte obiecti: sed respectu rerum æternarum quæ sunt superioris rationis obiecta, Christus nullum defectum, vel impedimentum patiebatur. ergo in superiori ratione Christi, passio doloris non fuit.

¶ 3 Præt. Secundum Aug. 14. de Civ. Dei, dolor pertinet ad corporales passiones ergo dolor non pertinet ad aiam nisi secundum quod est corpori cōiuncta: sed secundū rōnem superiorem anima corpori non coniungitur, cum secundum Philoſ. 3. de anima, intellectus nullius corporis actus sit. ergo in ratione superiori dolor esse non potest. Sed dicendū, quod ratio superior non coniungitur corpori per operationem, coniungitur tamen ei, ut forma.

¶ 4 SED CONTRA, Secundum Philoſ. in lib. de Som. & Vig. eiusdem est potentia & actio. si ergo actus intellectus est animæ absque communicatione corporis, & potentia intellectiua erit animæ non secundum quod coniungitur corpori, & ita ratio superior non erit corpori coniuncta, ut forma.

¶ 5 Præt. Secundum Damasc. passio est moralis rationalis animæ & appetitiue: sed dolor & tristitia & huiusmodi sunt quædam passiones, ergo in parte superioris rationis non fuerunt in Christo.

¶ 6 Præt. Secundum August. 14. de Civit. Dei, dolor vel tristitia est eorum, quæ nobis nolentibus accidunt: sed Christus per superiorem rationem volebat suam passionem corporalem, neque aliquid contra eius voluntatem accidit, quæ perfectiōne diuinæ voluntati erat conformis. ergo in superiori ratione in Christo tristitia, vel dolor non fuit. Sed dicendum, quod ratio superior, ut ratio, volebat corporis passionem, non autem, ut natura.

¶ 7 Sed contra. Eadē potētia est ratio, ut est cōsiderata & ut natura: diuersa enim cōsideratio substantiæ rei nō variat. si ergo rō superior, ut ratio, volebat & ut natura volebat. eadē potētia simul & ut mel aliqd volebat & volebat, quod est impossibile.

¶ 8 Præt. Secūdu Philoſ. delectationi quæ est in cōsiderādo, nulla tristitia est opposita vel cōtraria: delectatio autē superioris rōnis est in cōtemplando æterna. ergo in ea nō pōt esse aliquis dolor vel tristitia: hæc. n. tristitia siue dolor delectationi cōtrarietate opponeret, & ita in anima Christi, secūdu superioriorior rationē passio doloris vel tristitiæ non fuit.

¶ SED CONTRA est, quod in Psal. 75. dicitur. Repleta est malis anima mea. glossa non vitij: sed doloribus. ergo in qualibet parte animæ Christi fuit dolor, & ita in superiori ratione.

¶ 2 Præt. Satisfactio respondet culpæ: sed Christus sua passione satisfecit pro culpa primi hominis. cū ergo culpa illa peruenit vsque ad superiorem rationem, & passio Christi ad superiorem rationem debuit peruenire.

¶ 3 Præt. Vt dicit glossa sup illud. Repleta est malis aia mea, aia dolendo compatitur corpori cui unita est rō, dicit respectum ad corpus: quod patet ex hoc quod in angelis q non habent corpora sunt natura.

Epist. 76. 2. n. te medicum tom. 2.

Lib. 9. ca. 15. a medio. & 18. & 19.

3. p. q. 15. art. 5.